

SAĞLIK OKURYAZARLIĞI

- OKUMA YAZMA İLE OKURYAZARLIK ARASINDAKİ FARK NEDİR?

OKUMA YAZMA

- En genel ve geleneksel ifade ile okuma-yazma, alfabe aracılığıyla yazılı metinlerin okunması ve yazılması olarak tanımlanmaktadır.
- Kâğıt üzerindeki harfleri çözümlemeye dayanan okuryazar görüntüsünün karşısında, anlamlandırmaya dayalı okuryazarlık görüntüsü her geçen gün yeni terimlerle birleşerek (medya okuryazarlığı, görsel okuryazarlık ve sağlık okuryazarlığı gibi) kapsamını genişletmektedir

Sağlık Okuryazarlığı Nedir?

- “Sağlık okuryazarlığı” (health literacy) kavramı, ilk kez 1974 yılında “sosyal politika olarak sağlık okuryazarlığı” başlıklı çalışmada tanımlanmıştır.
- Dünya Sağlık Örgütü “sağlığın korunması ve sürdürülmesi için bir bireyin sağlık bilgisine ulaşma, anlama ve kullanma becerisi”ni sağlık okuryazarlığı olarak tanımlamaktadır .

Sağlık Okuryazarlığı Nedir?

- Tıp Enstitüsü'nün 2004 yılında yayınladığı çalışma raporunda bu tanım;

“Bireysel olarak sağlık ile ilgili uygun kararların verilmesi için gerekli sağlık bilgisini ve hizmetlerini elde etme, anlama ve idrak etme kapasitesinin düzeyi” olarak detaylandırılmıştır.

Sağlık Okuryazarlığı Nedir?

- 2013 yılına gelindiğinde Dünya Sağlık Örgütü de genel okuryazarlık düzeyi ile ilişkisine vurgu yaparak sağlık okuryazarlığı tanımını şu şekilde yenilemiştir:
- “Sağlık okuryazarlığı genel okuryazarlık ile ilişkili olup insanların yaşamları boyunca sağlık hizmetleri ile ilgili konularda kanaat geliştirmeleri ve karar verebilmeleri, sağlıklarını korumak, sürdürmek ve geliştirmek, yaşam kalitesini yükseltmek için sağlık ile ilgili bilgi kaynaklarına ulaşabilmeleri, sağlık ile ilgili bilgileri ve mesajları doğru olarak algılamaları ve anlamaları konularındaki istekleri ve kapasiteleridir”.

Nutbeam (2000) sağlık okuryazarlığını üç
düzeyde ele almaktadır;

1. Temel/Fonksiyonel Sağlık Okuryazarlığı
2. İletişimsel/İnteraktif Sağlık Okuryazarlığı
3. Eleştirel/Kritik Sağlık Okuryazarlığı

Temel/Fonksiyonel Sağlık Okuryazarlığı

- Bireyin günlük yaşamı için gerekli temel okuma yazma becerilerini gösterir.
- Bu düzeyde sağlık okuryazarlığı, sağlık risklerinin ne olduğu ve sağlık hizmetlerinin nasıl kullanılacağı ile ilgili geleneksel sağlık eğitimi sonucunda oluşur ve genellikle bireysel yarar sağlar.

İletişimsel/İnteraktif Sağlık Okuryazarlığı

- Daha ileri okuryazarlık, bilişsel ve sosyal becerilere sahip olunması anlamına gelmektedir.
- Bu düzeyde kişiler sağlık aktivitelerinde yer alarak yararlanabilmekte ve değişen sağlık koşullarında sahip olduğu bilgilerini kullanabilmektedir.
- Birinci ve ikinci düzeyde toplumsal yarardan çok bireysel yarar söz konusudur

Eleştirel/Kritik Sağlık Okuryazarlığı

- İleri düzeyde bilişsel kazanımlara ve sosyal becerilere sahip olmayı ve eleştirel düşünebilme becerilerini gerektirmektedir.
- Bu beceriler ile kişi sağlık bilgilerini eleştirel olarak değerlendirebilmekte, bireysel ve toplumsal kapasiteyi geliştirebilmekte, sağlığın sosyal ve ekonomik belirleyicilerine göre davranabilmekte, sağlığın politik ve ekonomik boyutlarını anlayabilmekte ve bu boyutları yorumlayabilmektedir. Burada kişisel ve toplumsal gelişim hedeflenmektedir. Bu tip sağlık okuryazarlığı daha çok toplum yararınadır.

SAĞLIK OKURYAZARLIĞININ 4 TEMEL BİLEŞENİ

- Zarcadoolas ve ark (2005) sağlık okuryazarlığını, 4 temel bileşenini aşağıdaki gibi belirlemiştir.

1) Temel okuryazarlık

2) Bilim okuryazarlığı

3) Sivil okuryazarlık

4) Kültürel okuryazarlık

Temel Okuryazarlık

- Okuma, yazma, konuşma ve hesaplama becerilerine yönelik stratejileri içerir.

Bilim Okuryazarlığı

- Bilim ve teknolojiye yönelik yeterlilik düzeyine işaret eder (temel bilimsel kavramları bilme, bilimsel bilginin hızla değiştiğini ve bilimde kesinlik olmadığını bilme gibi).

Sivil okuryazarlık

- Vatandaşların kamusal konuların farkında olmaları ve karar verme süreçlerine katılmaları (medya okuryazarı olma, bireysel sağlık kararlarınının halk sağlığını etkilediğinin farkında olma).

Kültürel Okuryazarlık

- Sağlık bilgisi konusunda yorumlama ve davranış sergilemek amacıyla toplumsal inançlar, gelenekler, dünya görüşü ve sosyal kimliği tanıma ve kullanma yeterliliğidir.